

Nr 217.

Av herr **Ekdahl**, angående anställande av civil ekonomisk sakkunskap vid militära förband.

Sedan utgifterna för vår försvarsberedskap sprungit upp till omkring 6 miljoner per dygn eller ungefär $\frac{1}{4}$ miljon per timma utan att vare sig den militära ledningen eller regeringen f. n. finner sig kunna ställa i utsikt någon minskning av dessa enorma belopp, har det förmärkts en mer och mer utbredd oro inför försvarsbudgeten. För varje medborgare med positiv inställning till vårt försvar är det en naturlig sak att fråga sig: Hur utnyttjas dessa för våra förhållanden mycket stora utgiftsbelopp?

Det lär väl inte finnas någon av försvarsdiskussionen intresserad som inte genom kontakter med vår värnpliktiga ungdom fått till livs ofta ganska färgmättade skildringar av vad man populärt kallar »det militära slöseriet». Säkerligen skulle varenda en av riksdagens ledamöter kunna lägga upp en liten katalog över mer eller mindre drastiska exempel, som värnpliktiga ungdomar — och även och inte minst mognare årgångar värnpliktiga med nyligen fullgjorda repetitionsövningar — villigt stått till tjänst med i sådana sammanhang.

Även med tillbörlig hänsyn tagen till den vida marginal, som här föreligger för felbedömningar, för medvetna eller omedvetna överdrifter, för en allmän fallenhet för kverulans, som ofta sammankopplas med en direkt antimilitär inställning o. s. v. kan man inte med hänvisning till detta visa bort denna kritik, som våra värnpliktiga, årsklass efter årsklass, för fram. Den bottnar tyvärr i realiteter utav tillräcklig storleksordning. Det vore ingen svårighet för en riksdagsmotionär att härvidlag anföra dokumenterande belägg, men det vore näppeligen till någon verklig nytta att göra detta. Man vill i varje fall inte göra det, när man har en positiv inställning till försvaret. Risken att därmed sätta negativt inställda krafter i tillfälle att utnyttja sådana exempel på ett missvisande sätt vore onödigt stor. Man behöver inte ta denna risk, eftersom man i detta fall måste ha rätt att stödja sig på maximen »känd sak är så gott som vittnad».

Det måste emellertid sägas ifrån, klart och otvetydigt, att det ovan anförda icke får anses bilda motiv för en förkastelsedom över eller något misstänkliggörande av den militära befälskår, som i olika funktioner har att svara för vår militära försvarsberedskap. Det finns ingen anledning att ifrågasätta denna kårs ansvarsmedvetenhet. Men den är utbildad med sikte på militär kompetens och militär rutin. De ansträngda utbildnings-

program, som varje kvalificerad levnadsbana i våra dagar kräver, medger icke så värst mycket av sidoturer från den rent fackliga trimningen. Det är därför inte överraskande utan helt naturligt, det innebär ingen anmärkning mot vederbörandes allmänna kvalifikationer, om man konstaterar, att vår militära befälskår i allmänhet inte har och inte heller gärna kan ha det utpräglade sinne för både de stora och kanske i synnerhet de små talens ekonomi, som skulle kunna bidra till helt andra möjligheter för ett utnyttjande av det svenska försvarets 6 dagsmiljoner, antingen så, att dessa gäve ett helt annat utbyte, eller ock så, att samma effekt kunde nås med helt andra och betydligt lägre kostnader.

Det vore därför enligt min uppfattning — en uppfattning, som jag vet delas utav massor av medborgare och icke minst sådana, som har färsk erfarenheter från fulljord värnpliktstjänstgöring — en angelägen sak att få *civil ekonomisk sakkunskap införlivad med den militära apparaten*. Därest regering och riksdag skulle ge sin anslutning till denna grundidé, får givetvis en närmare utredning ådagalägga hur densamma skall omsättas i praktiken. Det vore därför föga mening i att här gå in på några detaljerade synpunkter på vilka kompetenskrav det skall ställas på sådana »civilekonomer» inom vårt försvar, vilka instruktioner de skall ha att följa, deras verksamhetsområden o. s. v. Här skall endast betonas att enligt mitt sätt att se borde man kunna utgå ifrån:

att det vore viktigare med praktisk ekonomisk erfarenhet och beprövad ekonomisk blick än med examensmeriter,

att dessa befattningshavare såsom fullständigt civila vore obundna av varje hänsyn till militär rangskala,

att de — utan att få bli till någon fara för den auktoritet som militärt befäl måste ha — bör utrustas med långt gående befogenheter på det ekonomiska planet,

att de, kanske ungefär som en syssloman vid ett sjukhus eller liknande befattningshavare, skulle ha kontrollen över och måhända i viss mån skötseln av inköp, reparationer, transporter m. m., medverka vid slutande av avtal med ekonomisk innebörd o. s. v.

att deras verksamhetsområden icke bleve större än att de hade tillräcklig möjlighet till detaljkontroll och daglig övervakning av sitt verksamhetsområdes ekonomiska liv — det kan därför ifrågasättas, om inte varje stationärt förband borde ha en stadigvarande kraft av antytt slag, måhända där arbetsuppgiftens omfattning så motiverar med deltidsbefattning.

Givetvis anmäler sig här av sig själv den invändningen: Här måste det bli fråga om en avsevärd utökning av statligt anställd personal med nytt och betydande lönekonto i vår statsbudget. Motionären är mycket känslig för båda dessa avigsidor. Men hur mycket man än må innerst inne hysa motvilja mot utökning av statsapparaten, som fallet är med motionären, så måste en sådan utökning tas, om man känner sig övertygad om att

väsentligt högre effekt nås. Motionären hyser också den bestämda uppfattningen, att ett genomfört system av här skisserat slag i det långa loppet mer än betalar sina kostnader. Har man inte en sådan uppfattning, kan man givetvis inte ens ifrågasätta förverkligandet av här anförda tankegångar.

Motionären hör till dem, som finner det angeläget med varje åtgärd, som kan bidra att popularisera vårt försvar. Från den utgångspunkten måste man finna det ytterst betänkligt, om årsklass efter årsklass av våra värnpliktiga skall återvända från militära utbildningsperioder eller från repetitionsövningar med sinnena fyllda av bitterhet över dåliga erfarenheter, som de anser sig ha gjort beträffande sättet att i det militära vardagslivet utnyttja de väldiga belopp, som försvaret kostar, erfarenheter, som de i allmänhet icke försummar att ge så stor spridning som möjligt. Det vore en ovärderlig tillgång för vår militära beredskap, om den del av våra värnpliktiga, som är utrustad med ett gott omdöme och lagd för objektiva iakttagelser och som därför i sin bekantskapskrets har det anseende, som bildar underlag för opinionsbildande informationer, kunde återvända från inkallelsetiden till sitt civila liv med den känslan, att den grad av ekonomiskt ansvar, som rimligen kan krävas i vår militära beredskap, verkligen kommer till uttryck. Utan tvivel skulle bl. a. också det alltmer utbredda missnöjet med skattetrycket må väl av en sådan inställning hos våra värnpliktiga. Först och sist skulle det dock bidra till att säkra och stärka det civila förtroende, utan vilket vår försvarsberedskap aldrig kan nå en verklig effektivitet.

Med stöd av det ovan anförda tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen beslutar hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande möjligheterna för ett betryggande anslag av civil ekonomisk sakkunskap inom våra militära förband.

Stockholm den 26 januari 1954.

Thorvald Ekdahl.